

ДЕТАЛЬНА ДЕНОТАТНО-НОМІНАТИВНА КЛАСИФІКАЦІЯ ЕРГОНІМІВ

Юлія ДІДУР (Одеса, Україна)

Стаття присвячена створенню детальної денотатно-номінативної класифікації ергонімів, яка базується на матеріалі української, англійської та російської мов. Класифікація складається з трьох рівнів специфікації. На першому рівні запропоновано спеціальні терміни на позначення шести обсяжних груп ергонімів згідно з їх домінуючою метою. На другому рівні специфікації ергоніми кожної групи розмежовано на функціональні розділи, які поіменовано загальноживаними термінами. На третьому – подальші підрозділи, які потерміновано дескриптивними конструкціями або загальноживаними термінами. У статті виявлені загальні тенденції щодо розподілу ергонімів Києва, Лондона та Москви, а також представлено співвідношення розрядів ергонімів.

***Ключові слова:** ергонім, пресулатонім, сальвонім, протекціонім, сервісонім, продуціонім, сатисфакціоніми, денотатно-номінативна класифікація.*

The article is dedicated to an attempt of creating the detailed denotative-nominative classification of ergonyms, based on the English, Ukrainian and Russian languages. The classification consists of three levels of specification. On the first level, specific terms indicating six large ergonymic groups according to their main aim are given. On the second level of specification, ergonyms of every group are differentiated according to their functional role and given widely used terms. On the third level, further ergonymic sub-groups are represented, which are given either descriptive or widely used terms. General tendencies to the distribution of Kyiv, London and Moscow ergonyms and correlation of ergonymic categories are revealed in this article.

***Key words:** ergonym, presulatonym, salvonym, protectionym, servisonym, produtcionym, satisfactionym, denotative-nominative classification.*

У цій роботі пропонується детальна денотатно-номінативна класифікація ергонімів на матеріалі 3000 власних назв на позначення груп людей трьох столиць – Києва, Лондона та Москви (по 1000 одиниць з кожної столиці). Ергоніми обиралися з інформаційних та рекламних матеріалів друкованих та

електронних ЗМІ методом репрезентативної вибірки. Об'єктом дослідження є ергонімікони зазначених міст, предметом – їх якісний склад з огляду на співвіднесеність з позамовною дійсністю. Актуальність дослідження зумовлена великою зацікавленістю науковців щодо різноманітності ергонімічних утворювань, їх семантичних та структурних типів, мотиваційних ознак, які знаходимо у розвідках О. О. Белея [1], А. В. Беспалової [2], Ю. М. Деремєнди [3], Н. В. Кузузи [4], О. А. Куцик [5], Н. М. Лєсовець [6], О. М. Сидоренко [7], М. М. Торчинського [8], К. О. Трифонової [10], А. В. Ходоренко [11], М. М. Цілиної [12], С. О. Шестакової [13] Н. В. Шимкевич [14] та багатьох інших дослідників. До того ж серед досліджень з ергонімії детальну номінативно-денотатну класифікацію цього класу власних назв знаходимо лише у М. М. Торчинського [9, с. 56].

М. М. Торчинський розділяє ергоніми на три класи: **колективоніми** – власні найменування колективів, зайнятих у сфері виробництва та сервісу, **конфедераціоніми** – власні назви об'єднань людей за політичними, ідеологічними та іншими подібними ознаками, та **пресулатоніми** – власні назви керівних структур різних рівнів [8, с. 260].

Серед колективонімів М. М. Торчинський виокремлює низку їхніх різновидів: **фабриконіми** – ВН промислових об'єднань, **фірмоніми** – ВН колективів фірм, **сектуроніми** – ВН колективів шахт, копалень, **базоніми** – ВН баз, складів, **типографіоніми** – ВН колективів друкарень, видавництв, **депоніми** – ВН колективів транспортних підприємств, **кооперативоніми** – ВН кооперативів, зокрема житлових, **фермероніми** – ВН агропідприємств, **ветериноніми** – ВН ветеринарних аптек та аналогічних структур [9, с. 56]. Колективи різнопланових установ можуть також відноситися до **банконімів**, **бібліотеконімів**, **готелонімів**, **курортонімів**, **медицинонімів**, **монастеріонімів** та ін. [9, с. 56-59].

З-поміж конфедераціонізмів М. М. Торчинський виділяє **лігоніми** (ВН міждержавних об'єднань), **партіоніми, консорціоніми** (ВН спілок і товариств), **конфесіоніми й содаліціоніми** (ВН підпільних організацій) [9, с. 59].

Пресулатоніми М. М. Торчинський розподіляє на **міністеріоніми** та **регнатороніми** (ВН державних та недержавних керівних структур), а також на **коетоніми**, тобто ВН нарад та зборів, які мають статус керівного органу [9, с. 56-59].

Вважаємо за доцільне запропонувати власну денотатно-номінативну класифікацію ергонімів, виходячи з їх прагматичної спрямованості. У кожного об'єднання людей є певна мета, яка може виступати критерієм розподілу таких об'єднань на шість класів за їх провідною функцією, а саме: 1) **пресулатоніми** (термін М. М. Торчинського) – власні назви об'єднань людей, провідною функцією яких є управління; 2) **сальвоніми** (лат. *salvacio* – врятування, визволення [15]) – власні назви груп людей, основною функцією яких є рятування; 3) **протекціоніми** (лат. *protectio* – захист, прикриття [15]) – власні назви групувань, які покликані охороняти населення від зовнішніх ворогів та внутрішніх негараздів; 4) **сервісоніми** (термін О. М. Сидоренко) – об'єднання людей, провідною функцією яких є надання послуг населенню, таких як лікування, навчання, побутові послуги; 5) **продуціоніми** (лат. *producere* – виробляти, створювати [15]) – власні назви на позначення груп людей, домінуючою функцією яких є виробляти та продавати товари; 6) **сатисфакціоніми** (лат. *satisfactio* – задоволення [15]) – іменування груп людей, які задовольняють творчі, фізичні та духовні потреби: релігійні, ідеологічні, соціальні, спортивні, естетичні. Цей перелік може бути неповним, бо духовні потреби людства є потенційно безмежними.

Пропонована детальна денотатно-номінативна класифікація ергонімів може бути представлена наступним чином:

I. Пресулатоніми:

1. органи законодавчої влади: *Верховна Рада України, The Parliament of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, Федеральное собрание Российской Федерации;*
2. органи виконавчої влади:
 - а) архіви: *Державний архів міста Києва, London Metropolitan Archives, Главное архивное управление города Москвы;*
 - б) військові комісаріати: *Київський міський військовий комісаріат, АСС Victoria, Военный комиссариат города Москвы;*
 - в) адміністрації різних рівнів (районні, окружні): *Голосіївська районна державна адміністрація, National Counter Terrorism Security Office, Администрация муниципального округа Мещанский;*
 - г) РАГСи: *Центральний відділ РАГС, Her Majesty's Passport Office, ЗАГС Кутузовского района,;*
 - г) інспекції: *Державна податкова інспекція у Шевченківському районі м. Києва, Drinking Water Inspectorate, Инспекция жилищного надзора Центрального административного округа г. Москвы;*
 - д) департаменти: *Департамент охорони здоров'я Київської міської державної адміністрації, Greater London Authority, Департамент информационных технологий г. Москвы;*
 - е) міністерства: *Міністерство внутрішніх справ України; Department for Culture, Media and Sport; Министерство здравоохранения Российской Федерации;*
 - є) комітети: *Антимонопольний комітет України, Civil Procedure Rule Committee, Комитет общественных связей г. Москвы;*
 - ж) митниці: *Київська регіональна митниця, Border Force, Федеральная таможенная служба России;*
 - з) пенсійний фонд: *Пенсійний фонд України, London Pensions Fund Authority, Пенсионный фонд Российской Федерации;*

3. органи судової влади:

- а) суди різних рівнів: *Верховний Суд України, The UK Supreme Court, Верховный Суд Российской Федерации;*
- б) управління внутрішніх справ: *Головне управління Міністерства внутрішніх справ України в м. Києві, Главное управления внутренних дел г. Москвы;*
- в) прокуратури: *Прокуратура м. Києва, The Crown Prosecution Service, Прокуратура г. Москвы;*
- г) управління/відділи державної інспекції безпеки дорожнього руху: *Управління Державної Автомобільної Інспекції ГУ МВС в м. Києві; Управление ГИБДД ГУ МВД России по г. Москве;*

II. Сальвоніми:

- 1. аварійні служби: *Київводоканал, Pimlico Plumbers, Спецремводоканал;*
- 2. швидка медична допомога: *Центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф м. Києва, London Ambulance Service, Станция скорой и неотложной медицинской помощи им. А. С. Пучкова;*
- 3. служби порятунку: *Київська служба порятунку, London Fire Brigade, Московская служба спасения;*

III. Протекціоніми:

- 1. пенітенціарні служби: *Лук'янівська в'язниця, Her Majesty's Prison Pentonville, Бутырский следственный изолятор;*
- 2. організації природоохорони: *український екологічний клуб «Зелена хвиля», London Wildlife Trust, общероссийское экологическое общественное движение «Зеленая Россия»;*
- 3. служби правопорядку та розсліду: *Шевченківський районний відділ міліції м. Києва, Charing Cross Police Station, Рублевское отделение полиции отдела МВД России по Кунцевскому району;*

IV. Сервісоніми:

- 1. лікувальні заклади:

- а) лікарні: *Олександрівська клінічна лікарня, St Thomas' Hospital, Больница им. Павла I;*
- б) поліклініки: *Дитяча поліклініка №1, The London Clinic, Городская поликлиника №107;*
- в) лабораторії: *Медична лабораторія Діла, Gamma Dynacare Medical Laboratory, Медицинская лаборатория Гемофест;*
- г) санаторії: *Санаторій-профілакторій «Хвиля», Pinewood Sanatorium, Кардиологический санаторный центр «Переделкино»;*

2. навчальні заклади:

- а) вищі навчальні заклади: *Київський національний університет ім. Т. Г. Шевченка, University of London, Московский государственный университет им. М. В. Ломоносова;*
- б) заклади надання середньої спеціальної освіти: *Коледж економіки, права та інформаційних технологій, St Dominic's Sixth Form College, Московский приборостроительный техникум;*
- в) заклади надання початкової та середньої освіти: *Середня школа №21, City of London School, Средняя общеобразовательная школа №179;*
- г) заклади надання дошкільної освіти: *Дошкільний навчальний заклад «Перша ластівка», Hopes and Dreams Montessori Nursery School, Вальдорфский детский сад №859;*
- г) науково-дослідні інститути: *Київський науково-дослідний інститут судових експертиз, London Research Institute, Центральный научно-исследовательский институт химии и механики;*
- д) обсерваторії: *Астрономічна обсерваторія КНУ ім. Т. Г. Шевченка, Royal Greenwich Observatory, Краснопресненская обсерватория МГУ;*

е) курси: *Студентські курси водіїв, Ceramics for Beginners, Курсы свадебных фотографов;*

3. розважальні комплекси:

а) боулінг-клуби: *Більшовик, Palace Superbowl, КБ-27;*

б) нічні клуби: *Форсаж, Ministry of Sound, Пропаганда;*

в) кінотеатри: *Меганлекс, Odeon, Формула кино;*

г) зоопарки: *Київський зоопарк, London Zoo, Московский зоопарк;*

г) ігроленди: *Кідландія, Adventures on Wonderland, Волшебный мир;*

д) більярди: *Страйк, Rileys Victoria, Нескучный сад;*

4. заклади харчування і споживання напоїв:

а) ресторани: *Вулик, The Ledbury, Кафе Пушкинь;*

б) кафе: *Пузата Хата, The Table Café, Море внутри;*

в) бари: *Бар на 8, Gordon's Wine Bar, Барбадос;*

г) паби: *Портер наб, The Leather Bottle, Плотников;*

г) їдальні: *Містер Снек, Grill My Cheese, ОстроWок;*

5. заклади надання побутових послуг:

а) страхові: *страхова компанія «Універсальна», Willis Group, Ренессанс страхование;*

б) юридичні: *Право плюс, London Legalisation Services, Московская муниципальная коллегия адвокатов;*

в) фінансові: *Банк Київська Русь, Lloyds, Столичный центр кредитования;*

г) комунальні: *Київенерго, National Grid plc, Московская объединенная энергетическая компания;*

г) аренда / продаж нерухомості: *Альфаброк, Balgores Property Services, Бест-недвижимость;*

д) будівельні: *Київміськбуд, A&B London Construction, Главмосстрой;*

е) ритуальні: *Петро Великий, Lodge Brothers, Обряд;*

- є) рекламні: *Рекламіст Плюс, Abbott Mead Vickers BBDO, Russ Outdoor;*
- ж) поліграфічні: *Мега-поліграф, The Color Company, Ідея принт;*
- з) бібліотеки: *Національна парламентська бібліотека України, Senate House Library, Российская государственная библиотека;*
- и) готелі: *Україна, The Milestone Hotel, Національ;*
- і) гідрометеослужби: *Український гідрометеорологічний центр, Met Office, Гидрометеорологическое бюро г. Москвы и Московской области;*
- ї) транспортні: *Економ-переїзд, Capital Cargo, Деловые линии;*
- й) інформаційні: *Ланет, Sky Broadband Lite, Онлайн;*
- к) працевлаштування: *Київський молодіжний центр праці, London Employment Help Centre, Росперсонал;*
- л) знайомства: *Ярославна, Sara Eden Personal Introductions, Седьмое небо;*
- м) пральні: *Пральний дім, 2busy2clean, Прищепка;*

V. Продуціоніми:

1. торговельні точки:

- а) універсальні магазини: *Fozzy, Debenhams, Карусель;*
- б) торговельно-розважальні центри/шопінг-моли: *Караван, Canary Westfield Stratford City, Европейский;*
- в) торговельні комплекси: *Домосфера, Строй-Март;*
- г) спеціалізовані магазини: *Ювелірна фантазія; Stanfords, Семь холмов;*
- ґ) інтернет (онлайн)-магазини: *Розетка, Asos, Ікс-ком шоп;*
- д) ринки: *Петрівка, New Covent Garden Market, рынок Рогожский;*
- е) аптеки: *Аптека доброго дня, John Bell & Croyden, Старый лекарь;*
- є) невеликі торговельні точки: *Мобі Кава, Millie's Cookies, Цветы;*

2. виробничі точки:

- а) заводи: *ВАТ "Меридіан" ім. С. П. Корольова, ЗАО «Трансмашхолдинг»;*
- б) видобувні компанії: *Нафтогаз України, British Petroleum, Газпром;*
- в) фабрики: *Київська макаронна фабрика, Heritage Chocolates, московская кондитерская фабрика «Красный октябрь»;*
- г) ательє: *Едем, Anderson & Sheppard, Ательє №1;*
- г) майстерні: *ROGIZNY (Рогізний), Jewellery Repairs London, Дом быта;*
комбінати: Київський картонно-паперовий комбінат, Melfar Meats, Останкинский мясоперерабатывающий комбинат;
- д) кіностудії: *Національна кіностудія художніх фільмів ім. О. Довженка, Aspect Film and Video, Мосфильм;*

VI. Сатисфакціоніми:

1. конфесійні організації:

- а) центри: *Київський духовний центр «Відродження», The Highbury Centre, Религиозный центр Толстова;*
- б) асоціації/об'єднання: *Об'єднання рівновірів України, London Baptist Association, Духовное единство;*
- в) громади: *Єврейська релігійна громада м. Києва, Community of St Andrew, Московская славянская языческая община;*
- г) товариства: *Українське біблійне товариство, Society of St Margaret, Российское библейское общество;*
- г) братства: *Всеукраїнське міжконфесійне релігійне християнсько-військове братство, Brotherhood of the Cross&Star, Християнское братство «Вифезда – Дом милосердия»;*

2. політичні організації:

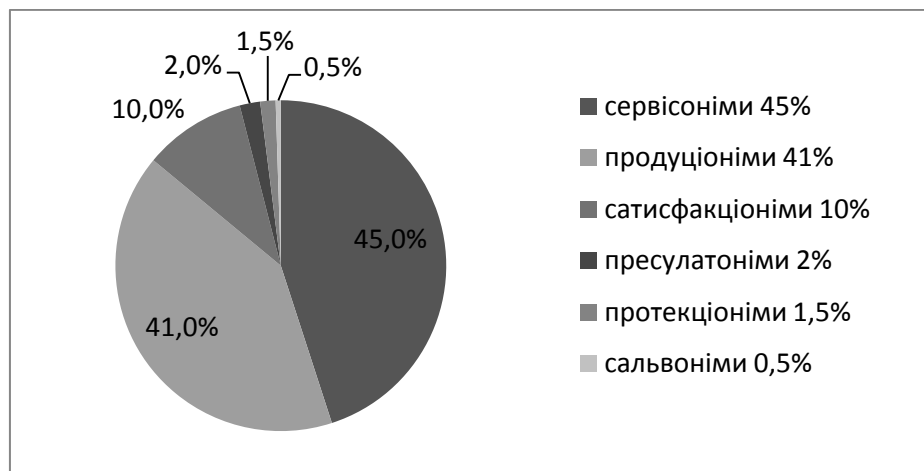
- а) партії: *Народний Рух України, Labour Party, Единая Россия;*
- б) конгреси: *Конгрес українських націоналістів, London Assembly Liberal Democrats, Родина – конгресс русских общин;*

- в) об'єднання: Всеукраїнське об'єднання «Свобода»;
3. задоволення соціальних потреб:
- а) притулки (будинки для престарілих, для тварин, дитячі будинки, нічліжні будинки): *Притулок для тварин; Abbey Ravenscroft Park Nursing Home; сеть пансионатов «Ближкие люди»;*
- б) суспільні організації: *Всеукраїнська молодіжна громадська організація «Дебатна академія», Общероссийская организация работников СМИ «МедиаСоюз»;*
- в) профспілки: *Профспілка працівників державних установ м. Києва, National Union of Rail, Maritime and Transport Workers, Профсоюз работников здравоохранения г. Москвы;*
- г) благодійні фонди: *Інше життя, Cancer Research UK, С Надеждой;*
4. задоволення естетичних потреб:
- а) салони краси та естетичної медицини: *Панські примхи, Karine Jackson Hair and Beauty, Студия 53;*
- б) творчі гуртки: *гурток образотворчого мистецтва «Барви», East London Art Club, студия декоративно-прикладного искусства «Волшебное стекло»;*
- в) музичні гурти: *Океан Ельзи, Rolling Stones, Машина Времени;*
- г) культурно-дозвільні організації (художні виставки, галереї, музеї, театри, філармонії, будинки культури, творчі будинки, цирки): *Будинок культури Києво-Святошинського району, Southwark Playhouse, Государственный музей изобразительных искусств им. А. С. Пушкина;*
- г) Інтернет-суспільства: *Україна ВКонтакті, New London Country Historical Society, KudaGo: Москва;*
- д) товариства за інтересами: *туристичний клуб «Глобус», London Board Games Club, книжный клуб «Цветок Папоротника»;*
5. задоволення спортивних (фізичних) потреб:

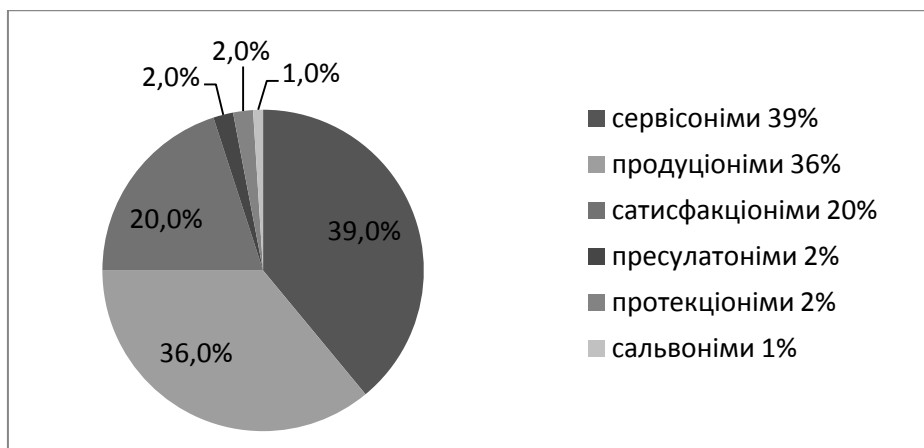
- а) фітнес-клуби: *Спорт студіо, Reebok Sports Club, Vitasport*;
- б) спортивні клуби / секції: *клуб любителів волейболу «Ліберо», The Little Foxes Club, Мунібаскет*;
- в) спортивні федерації: *Федерація велоспорту України, London Federation of Sport and Recreation, Федерація спортивної акробатики Москви*;
- г) спортивні команди: *ФК «Динамо», Arsenal FC, ФК «Спартак-Москва»*

Схематично пропоновану класифікацію можемо унаочнити наступним чином:

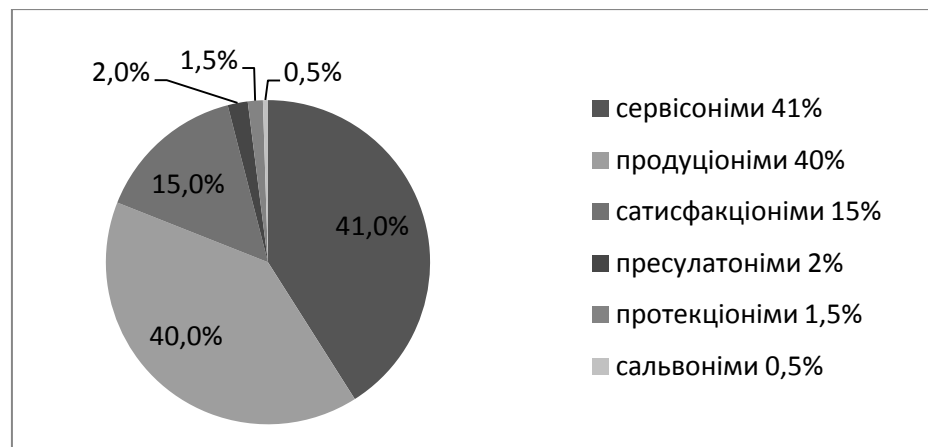
Діаграма 1. Денотатно-номінативна класифікація ергонімів м. Києва

Діаграма 2. Денотатно-номінативна класифікація ергонімів м. Лондона

**Діаграма 3. Денотатно-номінативна класифікація ергонімів
м. Москви**

Як бачимо, подана класифікація переважно складається з трьох рівнів специфікації: на першому рівні запропоновано спеціальні терміни на позначення обсяжних груп ергонімів згідно з їх домінуючою метою, на другому – ергоніми кожної групи розмежовано на функціональні розділи, які поіменовано загальнозживаними термінами, на третьому – подальші підрозділи, які переважно потерміновано дескриптивними конструкціями або загальнозживаними термінами для запобігання обтяжуванню розуміння тексту. Таке поєднання двох різноспрямованих термінологічних тенденцій дозволяє лінгвістам сприймати подану інформацію та вживати її у подальших наукових розвідках з великою зручністю та найменшими зусиллями, що робить цю класифікацію досить легкою та перспективною у користуванні.

Аналіз отриманих даних щодо ергоніміконів трьох столиць дозволяє представити співвідношення розрядів ергонімів наступним чином:

Таблиця 1. Співвідношення класів ергонімів Києва, Лондона та Москви

	Київ	Лондон	Москва
сервисоніми	45	39	41
продуціоніми	41	36	40

сатисфакціоніми	10	20	15
пресулатоніми	2	2	2
протекціоніми	1,5	2	1,5
сальвоніми	0,5	1	0,5
	100%	100%	100%

Загальна тенденція щодо розподілу ергонімів трьох столиць на шість основних класів є майже однаковою: основна частина номінує ті групи людей, що обслуговують особисті потреби мешканців Києва, Лондона та Москви, причому перше місце посідають сервісоніми та продуціоніми. Проміжну позицію займають сатисфакціоніми, причому тут спостерігаємо розбіжність у їх кількості, бо показник для Лондона порівняно з Києвом є більшим майже вдвічі та на третину випереджає показник для Москви. Можемо пояснити це тим, що економічні умови життя в Лондоні є значно кращими, ніж в інших містах, до того політична стабільність та традиційний інтерес до спорту та садівництва сприяють виникненню великого попиту на відповідні об'єднання.

У подальших розвідках планується співвіднесення запропонованої класифікації зі структурною та мотиваційною, а також виявлення певних універсальних тенденцій у ергонімній творчості трьох етносів.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Белей О. О. Сучасна українська ергонімія (на матеріалі власних назв підприємств Закарпатської області України) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Олег Омелянович Белей. – Львів, 2000. – 209 с.
2. Беспалова А. В. Структурно-семантические модели эргонимов и их употребление в английском языке (на материале названий компаний) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.04 / А. В. Беспалова. – Донецк, 1989. – 184 с.
3. Деремнда Ю. М. Інформативна і рекламна функції ергонімів, що містять спеціалізовані слова і терміни (на матеріалі ергонімікону Тернопільщини) / Ю. М. Деремнда // Актуальні проблеми філології: мовознавство,

перекладознавство, методика викладання філологічних дисциплін : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 29-30 вересня 2011 р. – Маріуполь : ПДТУ, 2011. – С. 96-101.

4. Кутуза Н. В. Структурно-семантичні моделі ергонімів (на матеріалі ергонімікону м. Одеси) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Наталія Валеріївна Кутуза. – Одеса, 2003. – 214 с.
5. Куцик О. А. Ергоніми Дрогобича: історико-культурологічний аспект / О. А. Куцик // Слов`янський вісник. – Рівне, 2006. – Вип. 6. – С. 144-149.
6. Лесовець Н. М. Ергонімія м. Луганська: структурно-семантичний і соціально-функціональний аспекти : дис. ... канд. філол. н. : 10.02.01 / Неля Миколаївна Лесовець. – Луганськ, 2007. – 295 с.
7. Сидоренко Е. Н. Номинационные процессы в полилингвальной эргонимии Донетчины : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.15 / Елена Николаевна Сидоренко. – Донецк, 2013. – 210 с.
8. Торчинський М. М. Структура, типологія і функціонування онімної лексики української мови : дис. ... докт. філол. наук : 10.02.01 / Михайло Миколайович Торчинський. – К., 2010. – 502 с.
9. Торчинський М. М. Українська ономастика: навчальний посібник / Михайло Миколайович Торчинський. – К. : Міленіум, 2010. – 238 с.
10. Трифонова Е. А. Названия деловых объектов: семантика, прагматика, поэтика (на материале русских и английских эргонимов) : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.19 / Екатерина Александровна Трифонова. – Волгоград : РГБ, 2006. – 274 с.
11. Ходоренко А. В. Когнитивные аспекты функционирования современной антропонимики (на примере наименований групп лиц) : монография / А. В. Ходоренко. – Днепрпетровск : Пороги, 2011. – 422 с.
12. Цілина М. М. Ергоніми м. Києва: структура, семантика, функціонування : дис. ... канд. філол. наук. : 10.02.01 / Марина Миколаївна Цілина. – Київ, 2006. – 243 с.

13. Шестакова С. О. Лексико-семантичні інновації у системі української номінації (на матеріалі ергонімів і прагмонімів) : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Світлана Олександрівна Шестакова. – Харків, 2002. – 241 с.
14. Шимкевич Н. В. Русская коммерческая эргонимия: Прагматический и лингвокультурологический аспекты : дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / Николай Валерьевич Шимкевич. – Екатеринбург, 2002. – 179 с.
15. Большой латинско-русский словарь [Электронный ресурс] / по материалам словаря И. Х. Дворецкого. – Режим доступа : <http://linguaeterna.com>. – Название с экрана.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Дідур Юлія – кандидат філологічних наук, викладач кафедри іноземних мов Одеського національного економічного університету.

Наукові інтереси: ономастика, когнітивна ономастика, ергонімія.